והני תרתי מאי עבידתייהו אמר ר' יצחק בשכר הגפת דלתות ונימא ליה דל בדל אמר אביי [א]בוצינא טבא מקרא אמר רב יהודה ובמוספין חולקין מיתיבי [א]משמרה היוצאת עושה תמיד של שחר ומוספין משמרה הנכנסת עושה תמיד של בין הערבים ובזיכין ואילו מוספין חולקין לא קתני האי תנא בחלוקה לא קא מיירי אמר רבא והא תנא דבי שמואל דמיירי בחלוקה ובמוספין חולקין לא קתני דתנא דבי שמואל משמרה היוצאת עושה תמיד של שחר ומוספין משמרה הנכנסת עושה תמיד של בין הערבים ובזיכין ארבעה כהנים היו נכנסין שם שנים ממשמר זו ושנים ממשמר זו וחולקין לחם הפנים ואילו במוספין חולקין לא קתני תיובתא דרב יהודה תיובתא: הנכנסין חולקין בצפון: ת"ר [ב]הנכנסין חולקין בצפון כדי שיראו שהן נכנסין והיוצאין חולקין בדרום כדי שיראו שהן יוצאין: בילגה לעולם חולקת בדרום: ת"ר [ג]מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה והלכה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יוונים כשנכנסו יוונים להיכל היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח ואמרה לוקוס לוקוס עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל ואי אתה עומד עליהם בשעת הדחק וכששמעו חכמים בדבר קבעו את טבעתה וסתמו את חלונה ויש אומרים משמרתו שוהה לבא ונכנס ישבב אחיו עמו ושימש תחתיו אע"פ ששכיני הרשעים לא נשתכרו שכיני בילגה נשתכרו שבילגה לעולם חולקת בדרום וישבב אחיו בצפון בשלמא למ"ד משמרתו שוהה לבא היינו דקנסינן לכולה משמר אלא למ"ד מרים בת בילגה שהמירה דתה משום ברתיה קנסינן ליה לדידיה אמר אביי אין כדאמרי אינשי שותא דינוקא בשוקא או דאבוה או דאימיה ומשום אבוה ואימיה קנסינן לכולה משמרה אמר אביי אוי לרשע אוי לשכינו טוב לצדיק טוב לשכינו [שנאמר [1]אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו]:

הדרן עלך החליל וסליקא לה מסכת סוכה

גמ' והני תרתי מאי עבידתייהו. אדר' יהודה קאי דאמר הנכנס נוטל שבע: **בשכר הגפת דלתות.** שמשמר הנכנס מגיף הדלתות ערבית שפתח אותן משמר היוצא: **ונימא ליה.** יוצא לנכנס: **דל בדל.** הסר חוק זה מכאן בשביל שיסירוהו אצלך אם תטול עכשיו שבע יטול לשבת הבאה משמר הנכנס שבע ואתה[ד] טול עתה בשוה כדי שתטול גם אתה לשבת הבאה בשוה. דל הסר כמו דל רגלים (ר"ה דף ז:) וכדגרסינן בריש מסכתא (דף ג.) דל עשתרות קרנים איכא צל סוכה דל דפנות ליכא צל סוכה דל מעשר בהמה (ר"ה דף ז:): **בוצינא טבא מקרא.** משל הדיוט הוא האומר לחבירו דלעת קטנה אני נותן לך במחובר אם תרצה לתולשה עכשיו תלוש ואם תרצה להניחה עד שתיגדל ותיעשה קרא הניחה ותגדל טוב לו ליטלה מיד שמא לאחר זמן יתחרט בו זה או שמא לא יצטרך זה לזה ה"נ גבי משמרות מי שראוי ליטול עכשיו לא ימתין לשבת הבאה: **ובמוספין חולקין.** כי היכי דפלגי בלחם הפנים משמר הנכנס והיוצא פלגי נמי בעורות המוספין של כל שבת: **ובזיכין.** מסלקין ומסדרין לחם הפנים ומקטירין שני בזיכי לבונה שסילקו מעל השלחן והן מתירין את הלחם באכילה כדכתיב[ה] והיה ללחם לאזכרה: **האי תנא לא איירי בחלוקה כלל.** ואם תאמר מאחר שהמשמר היוצא עושה המוספין היאך יחלקו בהם משמר הנכנס אינהו נמי מהפכי בהו בצינורא על המזבח כל היום לאחר שילך משמר היוצא ומתניתין דאיירי בחלוקה ולא תנא חלוקה דמוספין היינו טעמא דלא אותביה דאיכא למימר תנא דמתניתין איידי דאיירי בלחם הפנים דרגלים הוא איירי בלחם דשאר ימות השנה ואגב גררא בעלמא נקט חלוקה בשארי שבתות: **נכנסין.** לעזרה: **כדי שיראו נכנסין.** טעמא דמתניתין קא מפרש וגמרא היא: **מרים בת בילגה.** ממשמר בילגה היתה וכן שמה: **כשנכנסו יוונים להיכל.** בימי מתתיהו בן יוחנן: **לוקוס.** הוא זאב בלשון יווני: **וכששמעו חכמים בדבר.** לאחר שגברה יד בית חשמונאי: **סתמו חלונה.** של משמרה ולקמן פריך ומשום דידה קנסינן לכולה משמרה: **משמרתו של בילגה שוהה לבא.** כשהגיע שבת שלה לא היו באים ומוכחא מילתא שאין העבודה חביבה עליהם: **ונכנס ישבב אחיו.** סדר משמרות בילגה אחר ישבב וכשישבב יוצא בילגה נכנס וכששהה משמרת בילגה לבא עיכבו ישבב במשמרתו ולא יצא לפיכך קנסוה: **ואע"פ שכל שכיני הרשעים לא נשתכרו.** דאוי לרשע אוי לשכינו: **שכיני בילגה נשתכרו.** היינו ישבב: **שבילגה לעולם חולקת בדרום.** ואפי' בכניסתו וישבב לעולם בצפון אף ביציאתו שהרי בילגה נכנס אחריו ושבח הוא להם לחולקי צפון: **משום ברתיה קנסינן ליה לדידיה.** כלומר אפי' לאבוה מי הוה לן למיקנסיה: **שותא דינוקא בשוקא דאבוה או דאימיה.** משל הדיוט הוא מה שהתינוק מדבר בשוק מאביו או מאמו שמע אף[ו] (זה) אם לא שמעה מאביה שהיה מבזה את העבודה לא אמרה כן. שותא דיבור כמו לא תיפוק לכו שותא (ב"ב דף לט.) ובקדושין (דף ע:) שותא דמר לא ידענא: **אוי לרשע ואוי לשכינו.** בתורת כהנים[ז] תניא וחלצו את האבנים [ויקרא יד] נגע באבן שבמקצוע שניהן חולצין ואע"פ שהנגע לא נראה אלא בביתו של זה מחמת שהיתה עינו צרה בכליו חבירו לקה בשבילו מכאן אמרו אוי לרשע אוי לשכינו וממילא טוב לצדיק טוב לשכינו דמדה טובה מרובה:

הדרן עלך החליל וסליקא לה מסכת סוכה

בוצינא טבא מקרא. משל הדיוט הוא האומר לחברו דלעת קטנה אני נותן לך במחובר אם תרצה להניחה עד שתיגדל ותיעשה קרא תניחה טוב לו ליטלה מיד שמא לאחר זמן יתחרט בו זה או שמא לא יצטרך זה לזה כך פי' בקונטרס °ור"ת מפרש דעל כרחך בוצינא וקרא שני מינים הם דקשואין מתרגמינן בוצינא ודלעת היינו קרא כדמוכח בנדרים פרק הנודר מן המבושל (דף נא.) דאמרינן מאי דלעת הרמוצה קרי קרקוזאי וקישואין ודילועין ב' מינים כדמוכח במסכת כלאים (פ"ג מ"ה) דתנן נוטע אדם קישות ודלעת בתוך גומא א' ובלבד שתהא זו נוטה לצד זו וזו נוטה לצד זו ונוטה שער של זו לכאן ושער של זו לכאן ועוד ראיה מהא דאמרינן בפרק שלשה שאכלו (ברכות דף מח.) בוצינא מקטפי' ידיע משמע דלאחר שנגמר הפרי נקרא בוצינא ואומר ר"ת שהקישות מין פרי קטן מדלעת שממהר להתבשל ויכול לתולשו מיד והדלעת גדולה ואינה ממהרת להתבשל ואין יכול לתולשה עד לאחר זמן ואוהב אדם דבר מועט לאלתר מדבר מרובה לאחר זמן[ח]:

הדרן עלך החליל
וסליקא לה מסכת סוכה

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פ"ד מהל' תמידין הלכה ט:

תורה אור השלם

1. אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פְרִי מַעַלְלֵיהֶם יֹאכֵלוּ: ישעיהו ג י

רבינו חננאל

בשכר הגפת דלתות, שהיוצאין פתחו והבאין צריכין לסגור [השערים שפתחו היוצאין]. וזהו ששנינו הנכנס נוטל שבע, [ב'] בשכר הגפת דלתות. ואמרינן לימא ליה משמר היוצא למשמר הנכנס, נחלוק אלו י"ב חלות שש שש, וכן בשבת הבאה תחלקו אותם עם המשמר הנכנס שש שש. וזהו פירוש דל בדל. (פירוש לישנא קלילא הוא מן דילי ודילך, כלומר לא תיסב דילי כי היכי דלא לישקלן בשבת הבאה דילך). ודחינן אמר אביי בוצינא טב מקרא, כלומר הנאה הבאה [נ"א: הנאה קרובה] עכשיו ואפילו היא מועטת, כגון הנאת קישות שהיא קטנה ואדם אוכלה מיד, חפץ בה ובוחר באכילתה מיד, מאכילת דלעת שהיא צריכה איחור עד שתתבשל, בוחר הקרוב ואפילו היא פחות, מן הרחוק. כך אני טוב לי שתי חלות בשבת זו [מ]יותר מחמשה לשבת אחרת. אמר רב יהודה ובמוספין חולקין. ואיתותב רב יהודה, ונתברר, כי המוספין של משמר היוצא הן בלבד. **מתני'** הנכנסין חולקין בצפון והיוצאין בדרום, בילגה לעולם חולקת בדרום, טבעתה קבועה וחלונה סתומה. פי' בילגה, שם המשמרה. ומסקנא דשמעתא, מפני ששהתה ולא באה בשבתה במקדש לעבוד עבודתה, קנסוה חכמים בחלוקה ובטבעתה ובחלונה. פי' בחלוקה, שחולקת בדרום לעולם. ותנא לפיכך בילגה נראית יוצאה לעולם. טבעתה קבועה. פירוש שהיתה לכל משמר טבעת של ברזל קבועה בקרקע, (ופורס) שקושרין חבל ברגלי השור ומכניסין חבל ההוא בטבעת, ומושכין החבל מעט מעט ומפילין השור בניחותא דחיישינן לריסוק אברים. ופירש בתלמוד ארץ ישראל רב אמר משום ר' יהודה טבעות שעשו רחבות מלמטן וצרות מלמעלן. ושנינו במדות פרק ג' טבעות היו לצפונו של מזבח, שש הסדרים של ד' ד', ויש אומרים ד' של שש שש, שעליהן שוחטין את הקדשים. ותנא בתוספתא כ"ד טבעות היו שם כנגד כ"ד משמרות [כהונה, כ"ד חלונות היו שם כנגד

מסורת הש"ס

א) כתובות פג: תמורה ט.,
ב) [תוספתא פ"ד הי"ב],
ג) [תוספתא ספ"ד],
ד) נ"ל ואתה חמש,
ה) [ויקרא כד], ו) [נ"ל זו],
ז) [מצורע פרק ד],
ח) [וע"ע תוס' כתובות פג:],

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בוצינא וכו' ור"ת מפרש. עיין טורי אבן מגילה דף יב ע"ב תוס' ד"ה היינו דאמרי:

מוסף רש"י

בוצינא טבא מקרא. בוצינא דלעת קטנה, קרא דלעת גדולה, והאומר לחבירו קח לך דלעת קטנה בגינתי, או המתן עד שיגדילו וקח גדולה, טוב לו ליקח הקטנה מיד, כי לא ידע מה יולד יום (כתובות פג:) בוצינא דהשתא טב מקרא דלמחר (תמורה ט.).
הדרן עלך מסכת סוכה

רבינו חננאל (המשך)

כ"ד משמרות] לויה. אלו חלונות של לוים, שהיו נותנין בהן כלי שיר. והן זולתי חלונות כהנים. **ועוד תנן** בסוטה בפרק עגלה ערופה יוחנן כהן גדול העביר הודיית המעשר ואף הוא ביטל את המעוררין ואת הנוקפין. ופירש בתלמוד בענין הנוקפין, אמר רחבה שהיו מסרטין לעגל בין קרניו כדי שיפול לו דם בעיניו, ובא הוא ואסר לעשות כך משום דמחזי כמומא. במתניתא תנא שהיו מכין העגל בין קרניו כדרך שעושין לעבודה זרה, אמר להן יוחנן כהן גדול עד מתי אתם מאכילין למזבח נבלות, נבלות והא שחוטות נינהו, אלא אימא טרפות, חיישינן שמא ניקב קרום של מוח. מה עשה תיקן להם טבעות בקרקע. כאשר כבר פירשנו למעלה ענין הטבעות. **וחלונות** של כהנים היו נותנין בהן בגדיהן, וכתוב היה עליהם תשמיש הכלים. דתנן במסכת תמיד פרק ה' מסרום לחזנים והיו מפשטין את בגדיהם ולא היו מניחין עליהם אלא מכנסים בלבד, וחלונות היו שם וכתוב בהן תשמיש הכלים. **וכך** היו להן חלונות לתת בהן סכינים ששוחטין בהן, דתנן וט"ו אמה מן הדרום והוא היה נקרא בית החליפות, ששם גונזין את הסכינין. וקנסו בילגה ששהתה לבוא, בשלשתן. על אלו נאמר אוי לרשע אוי לשכנו אשרי לצדיק אשרי לשכנו.

הדרן עלך החליל וסליקא מסכתא דסוכה